



maart/april/mei 2024

nummer **64**

- **Verslagen Jan van Rijsewijk tenzij anders vermeld.**

\* redactie behoudt zich het recht voor ingezonden stukken zo nodig aan te passen



## bijen, mensenmilieu

Dit verslag van de Peregrijn beginnen we met een verhaal over bijen. In het kader van ons jubileumjaar kwam Sjef van der Steen ons eind februari bijpraten hoe het staat met de stand van de bijen en biodiversiteit. "Wilt u weten hoe? Nou slecht, ronduit slecht en dat verbetert voorlopig niet. Zolang de massa en grootkapitaal de gevolgen ervan niet opmerkt gebeurt er niets!" Waar ligt dat aan en wat kunnen we daaraan doen? Op deze vragen werd ingegaan op deze lezing "bijen, mens en milieu".

Sjef van der Steen, ooit zelf imker, begon na zijn hbo-studie medische microbiologie, bij de Ambrosiushoeve in Hilvarenbeek, het proefbedrijf voor de bijenteelt. Later promoveerde hij aan de Open Universiteit op milieukunde. Sjef leidt nu een Europees onderzoek 'Better-B' dat gaat over de veerkracht van honingbijvolken tegen schommelingen in de beschikbaarheid van voedsel, milieuverontreiniging en klimaatverandering. Daar moeten veel gegevens voor worden verzameld. Sjef roept ons op, als burgerwetenschappers, hier aan mee te werken! Van de lente tot de herfst kunnen we helpen bij het verzamelen van veel gegevens uit eigen tuin. Als je denkt een bijdrage te kunnen leveren, ga dan naar [beeplants.eu](http://beeplants.eu) en lees er alles over.

PS. Dit verslag komt ongelukkigerwijs een beetje laat te lezen, maar het onderzoek zelf duurt enkele jaren. Sjef: "We hopen dat u toch meedoet. Heb je vragen over de site en dit burgerwetenschapperonderzoek, aarzel dan niet om contact met mij op te nemen via email [alveusab@outlook.com](mailto:alveusab@outlook.com)".



## vogelcursus

De Vogelcursus voor Beginners zit er voor dit jaar op. We hebben twintig dames en heren kunnen enthousiasmeren over het vogelleven en alles wat daar bij komt kijken. Het is vooral een manier om kennis te maken met de verschillende vogelsoorten in onze omgeving. De cursus bestond uit 5 theorieavonden en 5 praktijklessen op de zaterdagmorgen.

Na de laatste les hebben de cursisten een evaluatieformulier ingevuld. Een middel om verbeterpunten aan te geven en voor ons om de cursus volgende nog beter te kunnen presenteren. Een mooie bijkomstigheid is dat zich 5 cursisten hebben opgegeven als lid van de Vogelwerkgroep. Dank aan allen die aan de cursus hebben meegewerkt.



## waarnemingenwerkgebied

*Een samenvatting van de opmerkelijkste vogelmeldingen van de afgelopen 3 maanden. Meldingen komen binnen via de app 'Waarneming werkgebied VMB'.*

**02/3** Het voorjaar is in aankomst. Op de Regte Heide wordt een **tijftjaf** gehoord.

**04/3** In de Loonse en Drunense duinen melden zich op geschikte dagen de eerste **boomleeuweriken** (JvR). Ook wordt in het gebied een nieuwe roestplaats ontdekt van enkele **ransuilen** (MvH).

**05/3** Over het Heerkenshuis vliegt een **roerdomp** (AvR).

**06/3** De **scholekster** 'van de mayonaisefabriek' schijnt weer belangstelling te hebben op het dak waar ie vorig jaar heeft gebroed.

**07/3** De eerste **grutto's** zijn gearriveerd in het Diessens Broek (NH).

**08/3** In de Brand: **Middelste bonte specht, kleine bonte specht, grote bonte specht** en **groene specht**. Alsmede **waterral, havik** en **zwarte mees** (NH).

**09/3** Deze dag is bijzonder vanwege de 'massale' overtrek van **kraanvogels** in Brabant. Helder weer en de vrij krachtige oostenwind zorgt ervoor dat de kranen westelijk worden afgedreven en een aantal malen worden gezien en gehoord boven Loon op

Zand, Oisterwijk, Goirle en Udenhout. Groepen van 10 stuks tot 125 laten zich mooi zien en soms fotograferen.

**10/03** Een **raaf** vechtend met een buizerd boven de Regte Heide (VRH).

**14/03** Een **smelleken**, **wulpen**, zingende **veldleeuweriken**, **cetti's zanger** en een paartje **roodborsttapuit** worden gespot in het Diessens Broek (PD).

**17/3** Bij het Belvertsven op de Kampina wordt deze morgen een **roerdomp** gehoord.

**20/3** De eerste **blauwborsten** melden zich in een deel van de Brand (JvR).

**22/3** De eerste **boerenzwaluwen** zijn gearriveerd in een stal bij Tilburg FvG).

**29/3** Op Katsbogte bij Goirle komen de eerste **oeverzwaluwen** aan (VRH) en in de Brand wordt een eerste fitis gemeld (NH).

**30/3** De eerste **fitis** meldt zich aan de Kievitsblekweg (AvG) en de Brand. Ook worden **zwartkoppen** weer gehoord (NH).

**31/3** Een erg vroege **bosrietzanger** in de Opslag west (NH). Wetend dat deze vogel een late zomergast is en er uitgebreid naar geluisterd is kon de waarnemer er niets anders van maken! Boven de Regte Heide worden 2 **raven** gespot (MB).

**02/4** In het Diessens Broek zitten naast 4 **pijlstaarten** ook 4 **zomertalingen** (NH).

**06/4** Melding van een eerste **boompieper** in Riel/Alphen (VRH).

**07/4** Bij een nestkast in Moleneind LoZ melden zich 2 **bonte vliegenvangers** (HB). Deze dag ook een melding van eerste **grasmus** in de Brand (NH). En een eerste **gekraagde roodstaart** op Huis ter Heide (VRH).

**10/4** "Koekoek, koekoek"! Net terug uit Afrika meldt zich een **koekoek** in het Diessens Broek. Ook wordt er een baltsende **bruine kiekendief** gezien (PvG). De **oeverzwaluw** wand bij het Heerkenshuis begroet zijn eerste gasten. Op de Kampina worden 2 **tapuiten** gezien (JP).

**11/4** **Sprinkhaanzanger**, **koekoek**, **matkopmees** en **appelvinken** in de Brand (MvL).

**12/4** In een ruigte tussen Goirle en Riel zingt een **cettiszanger** (VRH). In het buitengebied van Moergestel laat een **zwarte roodstaart** zich horen (PvG).

**19/4** Langs het fietspad van Loon op Zand naar Rustende Jager worden meerdere **bonte vliegenvangers** gemeld (MvL).

**20/4** Deze dag horen we de eerste **tuinfluiter** in het Diessens Broek (FvG).

**28/4** Nog deze maand april worden de eerste **gierzwaluwen** gezien in Udenhout (NH). In Moergestel op een zandpad bij de Heuvelstraat een **gele kwikstaart** (CG).

**29/4** De eerste **zomertortel** is gearriveerd op de Hoevens (VRH).

**02/5** Een **paapje** zit op een prikdraad langs de Regte heide (VRH). En daar is ie weer! **Grauwe klauwier** in Udenhout (NH). Een **grote gele kwikstaart** broedsel in een nestkast onder een stuw/sluis aan de Zandley (NH).

**03/5** Een **bonte vliegvanger** bij de Hertgang (PD).

**05/5** In de buurt van de Gommelsestraat in Udenhout jaagt een **boomvalk** op libellen (NH).

**08/5** Ook de Regte heide mag zich verheugen op een **grauwe klauwier** (JP).

**19/5** 2 **fluiters** worden gehoord in de Loonse en Drunense duinen (MvL).

20/5 Melding van een **lepelaar** op een kleine plas bij de Leemputten in Udenhout (PvdV).

21/5 Bij Huis ter Heide zingt naast een **spotvogel** ook een **orpheusspotvogel**. Mooi vergelijkingsmateriaal (KV). Ook bij het Heerkenshuis zingt een **spotvogel** (MB).

Een koppel **boomvalken** boven de Achthoeven in Udenhout (NH).

24/5 In het Diessens Broek een **roerdomp** die zich mooi op de foto laat zetten (VRH).

26/5 Een **wielewaal** melding op de Kampina balsvoort (FvL).

27/5 Ook in de Benedictus wordt een **wielewaal** almede een **boomvalk** gezien (YvE).

*Geef je waarnemingen door aan Sovon. Avimap is dé app waarmee je in het veld je vogeltelling makkelijk invoert. De app werkt ook offline en is speciaal voor de telprojecten van Sovon ontwikkeld.*

Waarnemers: Aad van Gelswijk (AvG), Nico Hilgers (NH), Louis van Keulen (LvK), Jan Paymans (JP), Peter van Gestel (PvG), Marlies de Kort (MdK), Jan van Rijsewijk (JvR), Victor Retel Helmrich (VRH), Marcel Morel (MM), Eric Poelen (EP), Marian Bertens (MB), Frans van Gils (FvG), Wiel Poelmans (WP), Corine Goldschmidt (CG), Francis van Lipzig (FvL), Henk Bertens (HB), Ans van Roessel (AvR), Martin Droog (MD), Yvette van Eekelen (YvE), Martien van Liempd (MvL), Kim Kokkelink (KK), Peter Slingerland (PS), Peter van den Dries (PvdD), Martin van Haaren (MvH), Jan van Laarhoven (JvL), Mart Ermen (ME), Paul Dobbelaar (PD), Nicole van der Steen (NvdS), Peter van de Ven (PvdV), Keno Vriskoop (KV).

## gierzwaluwwerkgroep

Helaas wordt dit de laatste nieuwsbrief van gierzwaluwwerkgroep Oisterwijk. Na rijp beraad heeft men besloten de werkgroep als zodanig op te heffen.

Beide vogelwerkgroepen (IVN Oisterwijk / VMB) blijven werken aan verschillende projecten en met name de informatie van het cameraproject in de Joanneskerk zal men blijven delen. De nieuwsbrief is [HIER](#) te lezen.

Voor vragen of opmerkingen blijft het mailaccount actief. Op die manier kun je ook contact opnemen als je interesse hebt in een gierzwaluwflat. Gratis af te halen!



## natnatternatst

Het meest gebruikte woord de afgelopen tijd is het woord 'nat'. Er ging geen dag voorbij of men heeft het erover. Het is ook wel extreem. Zolang ik me kan heugen is het nog nooit zo nat geweest als in dit jaar. Op mijn wandelingen langs akkers en door bos en heide verbaasde ik me er steeds over. Sloten die altijd droog stonden, zijn nu tot de rand toe gevuld met hemelwater. Natte weilanden veranderden in grote watervlaktes. Midden in de Loonse en Drunense duinen (of moet ik zeggen vennen) hoorde ik het gegak van grauwe ganzen. Ik vroeg me af: "Wat voor invloeden heeft al dat water gehad op onze vogels"?

Die vraag stelde ik voor de verandering eens aan ChatGPT:

"Het natte weer in natuurgebieden kan verschillende effecten hebben op vogels, afhankelijk van de soort en hun ecologische behoeften. Zeker onder grondbroeders zoals Kieviten en grutto's kunnen de gevolgen merkbaar zijn.

**Nestverlies:** Als de weilanden te nat worden, kunnen nesten overstromen of wegspoelen.

**Voedseltekort:** Kieviten en grutto's foerageren voornamelijk op insecten, wormen en andere ongewervelden die in de bodem leven. Wanneer weilanden te nat worden, kan dit de beschikbaarheid van voedsel verminderen doordat insecten dieper in de grond kruipen of minder actief worden.

**Verstoring van broedgedrag:** Te natte weilanden kunnen het broedgedrag verstoren. De vogels hebben moeite om geschikte nestplaatsen te vinden of om hun eieren te beschermen tegen overstromingen. Dit kan leiden tot lagere broedsuccespercentages. Over het algemeen kunnen extreme weersomstandigheden, zoals aanhoudende regen en overstromingen, de habitat en voedselbronnen van vogels veranderen, waardoor ze gedwongen worden zich aan te passen of andere gebieden te zoeken om te overleven.

## excursiebleekeheide

- Marianne Bertens

Bleeke Heide is een klein natuurgebied tussen Chaam en Ulicoten. Het is een belangrijk binnenlands gelegen foerageer- en pleisterplaats voor doortrekkende steltlopers als Kieviten, wulpen en regenwulpen. Door intensivering van de landbouw, ontwatering en egalisaties zijn in de vorige eeuw veel natuurwaarden verloren gegaan. Ca. 20 jaar geleden is begonnen met herstel van de oorspronkelijke vennen. Aanleg van poelen en draslanden geeft vogels en amfibieën nieuwe kans. Waterschap Mark en Weerij heeft een stuw geplaatst waardoor het gebied langer water kan vasthouden en de lagere terreingedeelten het gehele jaar vochtig blijven.

Op zaterdag 4 mei hadden we de maandelijkse excursie in dit gebied. We starten de wandeling bij het vogelkijkscherm aan de Oude Bredase weg. Hier heb je goed zicht op de vennen. Rondom het vennengebied lopen we over zandpaden en -wegen. Tijdens de rondwandeling, met een lengte van ca. 2,5 kilometer, hebben we

verrassend veel leuke waarnemingen kunnen noteren. Het was echt een ochtend waar je blij van wordt .

Resultaten 4 mei 2024 van 07:53 t/m 10:02

Aalscholver Grauwe Klauwier Lepelaar Tuinfluiter Bergeend  
Groenpootruiter Meerkoet Tureluur Blauwe Reiger Grote  
Canadese Gans Merel Veldleeuwerik Boerenzwaluw Grote  
Zilverreiger Nijlgans Vink Bosruiter Houtduif Regenwulp (20)  
Wilde Eend Buizerd Huismus Rietgors Winterkoning Fazant Kievit  
Roodborst Wintertaling Fuut Kleine Mantelmeeuw  
Roodborsttapuit Zilvermeeuw Gaai Kneu Scholekster Zomertaling  
Gele Kwikstaart Koekoek Slobeend Zwarte Kraai Grasmus  
Kokmeeuw Spreeuw Graspieper Krakeend Tapuit Grauwe Gans  
Kuifeend Tjiftjaf Wintertaling Tuinfluiter Zilvermeeuw Tureluur  
Zomertaling Veldleeuwerik Zwarte Kraai Vink Wilde Eend  
Winterkoning

Haas( 7)

Ree (8)



## jubileumweeklauwersmeer



*Verslag jubileumreis Lauwersmeer 13 t/m 17 mei 2014*

Het jubileumjaar van onze Vogelwerkgroep bracht tot nu toe interessante lezingen en presentaties. Eén van de hoogtepunten voor dit jaar was de 5-daagse vogelreis naar het Lauwersmeer. Na een jaar van voorbereiding door de feestcommissie was het dan zover dat we op reis konden. Een tevoren gepresenteerde PowerPointpresentatie over het gebied maakte ons enthousiast en iedereen had er zin in. Maandag 13 mei vertrokken 24 leden met eigen auto's richting het noorden van Nederland. Overdag verdeelden we ons in groepjes en afgesproken was, dat elke dag één van de leden een verslagje zou schrijven over zijn of haar belevenissen.

13 mei **Dag 1** door **Jan van Rijsewijk**.

We vertrokken 's morgens richting Lauwersmeer. Het plan was om niet rechtstreeks naar het vakantieadres te rijden maar een tussenstop in te lassen naar het Friese Fochteloërveen. Doel was uitkijktoren de Zeven; een bijzondere uitkijktoren in de vorm van het getal zeven. De 18 m hoge toren is als een gedraaide zeven en wordt ook wel de periscoop genoemd. Met een beetje geluk zie je in het voorjaar en 's zomers kraanvogels vanuit deze bijzondere uitkijktoren. En dat we. Meteen kregen we in de verte zicht op een koppel kraanvogels wadend in een vennetje. Verder was het rustig totdat we een melding kregen van een ander groepje die in de buurt een slangenarend gezien hadden, nota bene met een slang in de klauwen! Dat geluk hadden wij niet maar vlak daar in de buurt zagen we nog een koppel kraanvogels met een jong; grazend in een wei op 50 m afstand waardoor we prachtige foto's konden nemen. Op naar het vakantieverblijf in Vierhuizen waar we verrast werden op een Chinees/Indische maaltijd.



14 mei **Dag 2** door **Marijke Blom en Frances van Lipzig**

Vroeg op; om 6.00 uit de veren om te genieten van het ochtendgloren aan de Groningse kant van het Lauwersmeer; gaan we een baardmannetje of een zeearend of een morinelplevier zien? Toen we eindelijk op de parallelweg beland waren konden we stoppen bij de uitkijktoren waar we uitzicht hadden op het Jan Deensgat en de Ballastplaat, en door naar de uitkijkhut bij Jan Deensgat. Wat karpers die in het ondiepe aan het paaien waren, zwanen, pijlstaart, zomertaling, bontbekplevier, bonte strandloper en vooral veel rietzangers, rietgorzen, in de verte hoempte de roerdomp, en snorde de snor, maar verrassend; in de hele hut zwermde de boerenzwaluwen in en uit, op 15 cm van ons af.

Na het ontbijt en discussie over de verdeling over de auto's ging elk zijn weegs. Nu zuidwaarts en na Zoutkamp schuin de dijk over, langs de proefveldjes zoute teelten van de WUR, en op de P een BMP teller van Sovon ontmoet die al 26 jaar het westelijke helft van het Lauwersmeer inventariseert, sinds de afsluiting een feit was. Een prachtig gevecht van een buizerd met een sperwer gezien boven het bos, bij uitkijkpunt de Baak veel blauwe juffertjes, een sperwer met prooi, een braamsluiper, en een prachtige bruine kiek man die over de rietkragen zweefde.

Zelfs nog een groepje damherten! Toen tijd voor koffie, dus op naar Kollummerzijl, maar helaas dicht, toen naar de natuurcamping voor een ijsje, maar helaas; schoolkinderkampen... Dan op naar Ezumakeeg, en bingo; meteen op de t-splitsing is het raak: Marijke spot een steltkluut, pardon wel 10, pardon wel 30 volgens Loet, Louis en Jan. Het feestje nog verder compleet door 2 prachtige kemphanen in vol ornaat, pardon wel 10 hier en nog meer daar... bij EzumakeegvNoord; lepelaars, kluten, een zomertaling...



Om 4 uur zou het hoog water zijn dus wij op naar de Tribune om daar de steltlopers te zien die naar ons toe zouden komen. Corine en Toon zaten daar al en Peer, Henk. Marlies en Victor zagen wolven bonte strandlopers en bontbekpleviertjes.... Na een ijsje door naar de Bantpolder bij Paesens; langs grutto's, tureluurs scholeksters, eendjes en ganzen en een boswachter die de camera's voor nestcontrole aan het checken was.... Bij Paesens omhoog de dijk over bij een herdenkingsmonument naar een kluut met pullen, maar dat bleek een heel eiland vol met kluten te zijn, en kokmeeuwen, een zwartwit Escherkunstwerkje 1ste klas. Na het eten gingen nog een paar mensen wandelen en zagen ze nog een clubje patrijzen!!!

### 15 mei **Dag 3** door **Erik Poelen**

Vandaag is het voor de vroege vogelaars uitslapen! De anderen moeten een halfuurtje eerder uit bed. Want het is de dag van de boottocht op het Lauwersmeer. Nadat iedereen weer heeft genoten van het uitgebreide ontbijt staan we mooi op tijd op de kade bij de boot in Oostmahorn. Niet dat de boot zonder ons weg zou varen hoor!

Het is weer een prachtige dag. Wel een flinke wind en de golven klotsen dan ook flink. De kapitein en zijn bemanning heetten ons welkom op de "Vlinderbalg" en de mooie tocht kan beginnen. De tocht werd begeleid door een oud boswachter, dé 'Frans Kapteijns' van het Lauwersmeer, met zijn kundige assistente.

Onder het genot van een kopje koffie/thee met een plak cake luisterden we naar de goede uitleg en achtergrondverhalen van onze gids. Heel wat zaken werd ons duidelijk over dit jonge natuurgebied. Apart om te realiseren dat de bovenste laag van het water zoet is en de onderste laag nog zout. Logisch dat de fauna en flora zich hier op moeten aanpassen.

We genoten van het prachtige weer en mooie uitzichten. Een goed bevolkte aalscholverkolonie en de visdiefjes foerageren langs de kust. Niet verwacht was het mannetje van de grote zaagbek in zijn prachtige zomerkleed. Op de aangeslibde eilanden veel ganzen. Idyllische plaatjes met grazende paarden en herkauwende koeien. De grote wens van de boswachter was dat er veel meer waterriet zou komen want dat zou zorgen voor een groot aantal soorten die nu niet of nauwelijks nog aanwezig zijn aan het Lauwersmeer.

Daar was niet iedereen het mee eens en dat leverde een leuke discussie op.

Het wachtten was natuurlijk op de doelsoort van vandaag: De zeearend. Met zo'n groot aantal geoefende vogelaars aan boord kon enkele keren een puntje in de lucht geïdentificeerd worden als een zeearend. Maar hoe verder we naar het zuiden afzakten werden die puntjes steeds groter. Mooi kwam er een volwassen zeearend op hoogte over ons boot zeilen waardoor we, weliswaar kort want door de harde wind was hij snel voorbij, de mooie witte stuit konden zien. Uiteindelijk konden we, op grote afstand, het nest zien van een van de twee paartjes die er broeden. Het enorme nest was door de verrekijkers goed te zien en we zagen ook duidelijk de ouders hier rondvliegen en landen en opstijgen van het nest. Een machtig





gezicht! Met een gerust hart konden we terug varen naar de haven en nog even genieten van het relaxte sfeertje aan boord. Een geslaagde excursie!!

's Middags was er een "vrij" programma en kon iedereen weer favoriete plekjes opzoeken of juist een nieuw gebiedje ontdekken. Ik was op weg met Jan van Rijsewijk, Jan van laarhoven en Frans van Gils. Voordat wij aan het middagprogramma begonnen eerst tijd voor kibbeling met friet! Daarna genoten van de vogels bij opkomend getijde bij de Tribune met uitzicht op de Waddenzee en Schier. O.a. veel bontbekplevieren, 'n krombekplevier en kleine plevier. Achter de dijk het prachtige natuurgebied van de Bantswei met vooral veel paartjes Grutto's foeragerend in een bloemrijkgrasland met vele orchideeën. Verderop richting Moddergat een eiland met kolonies broedende kokmeeuwen en kluten en enkele verdwaalde zilverplevieren. Je keek overal je ogen uit!!

Avonds nog een bezoek gebracht aan de haven van Lauwersoog met daarin de oude trekschuit "Sternstee" die geheel ingericht is als een broedplaats voor visdiefjes en noordse stern. Succesvol, gezien het grote aantal broedparen, we telde er minstens 35!

Het was weer een mooie dag!

#### 16 mei dag 4 door Jan van Laarhoven

In het zonnetje ontbeten onder de prachtige gouden regen en ons lunchpakket ligt klaar, vandaag hebben we vrije invulling, als afsluiting vanavond een barbecue, we hopen dat na 4 dagen echt prachtig zomerweer ook de aangekondigde buien van rond 18.00 uur zullen meevallen. Peter en ik besluiten te gaan fietsen om er zeker van te zijn dat we onze fietsen niet voor niks hebben meegenomen. Het waait behoorlijk dus we hopen van veel wind in de rug. We vertrekken om 9.15 met de fiets naar de Sternstee, een platbodem boot in de haven bij Lauwersoog om de broedende visdiefjes te zien, ook de steenlopers in zomer kleed

laten zich goed zien. Daarna verder vanaf

" de tribune" over de dijk richting Paesens en Moddergat, veel kluten met jongen, een enkele groenpoot en

verder veel strand/steltlopers veelal op respectabele afstand. De velduil laat zich

niet zien, in het begin veel groepen jongeren die zich klaarmaken voor een wadlooptocht. Wat me toch opvalt is een jongedame die met zo'n tangetje haar (waarschijnlijk nep) wimpers nog even op orde brengt. In Moddergat gebruiken we een kopje koffie/fris terwijl de braamsluiper ons toezingt/roept. Hoewel vlakbij laat hij zich niet zien, hij wil niét op de foto. Daarna met forse tegenwind verder fietsen over de uiterwaarden verder op zoek naar de velduil, we rijden verschillende pieren af en zien wel duizenden kanoeten maar de velduil laat zich niet zien, misschien wel door de drie kiekendieven die steeds boven de uiterwaarden zweven en weer door bezorgde kievit/scholekster/kluut ouders worden aangevallen. Pas rond 16.00 uur zien we van ver de bewolking naderen na weer een mooie zomerse dag. Onderweg kwamen we nog verschillende zwervende leden van de Vogelwerkgroep tegen en ze maakten allen een tevreden, voldane maar ook enigszins vermoeiende indruk na die enorme lading vogelprikkels van de afgelopen dagen. We



hebben veel moois gezien. De zeearend rond zijn nest was hierbij toch wel het hoogtepunt. Zwoegend tegen de wind in is een ijsje een welkome beloning na gedane inspanning. We gaan nog even genieten van het uitzicht op de Waddenzee bij het wassende water. Om 17.00 uur zijn we terug op de camping, in afwachting van de barbecue. In de verte zien we de regen maar hier (Robersum) is het nog steeds droog. Bij de samenkomst een licht regentje, waardoor iedereen onder de tent gaat zitten. Voorlopig blijven de voorspelde hagelbuien en onweer nog weg. Uiteindelijk speelde de barbecue zich onder de tent af, door een malse regenbui. Het vlees werd vakkundig gebakken door Xavier en ondergetekende, de 'Vega Queens en Kings' hadden hun eigen bakploeg. Kortom; het was gewoon lekker en gezellig. Aan het eind sprak onze voorzitter Nico ons allen toe over de geweldige manier waarop alles georganiseerd was rondom het jubileum feest. Er werd hartelijk geapplaudiseerd en gezongen en een boek van het Lauwersmeer voor Marlies, Marianne, Frans en Victor. Een mooie laatste dag in Groningen en Friesland.

#### 17 mei **Dag 5** door **Frans van Gils**

De laatste dag alweer helaas..... en er zit niets anders op dan onze spullen in te pakken en voor de meeste onder ons weer richting huis te gaan. Een aantal plakt er zijn- of haar vakantie nog achteraan. Ook zijn de groepjes die in de auto verdeeld zijn nog van plan om onderweg nog een natuurgebied aan te doen.



Wij met chauffeur Erik, Jan en ik kiezen ervoor om nog langs Ezumakeeg te gaan om nog wat steltkluten, kemphanen en andere mooie vogels te fotograferen. Dat was ons eerder nog niet goed gelukt omdat eerder het licht verkeerd stond. Daar aangekomen was het gelukkig meteen raak! Een steltkluut vlak voor onze neus foeragerend. Wij gelijk op onze buik om deze te fotograferen met een laag standpunt. Echter Erik werd diverse malen lastig gevallen door een eigenzinnige rare man met advies over fotografie wat totaal niet klopte. Maar hij bleef maar aan de gang tot Erik hem geïrriteerd vertelde dat je hem niet hoeft te vertellen hoe hij moest fotograferen! Gelukkig droop hij daarna af. Ook kwamen er nog wat mooie kemphanen met hun prachtige verenkleed mooi in beeld. Missie geslaagd. Moe maar voldaan zijn we naar huis gereden.

**We kunnen terugkijken op een fantastisch week waarbij we ook veel geluk hebben gehad met het weer. Iedere dag mooie waarnemingen en avonturen uitgewisseld. Totaal meer dan 130 soorten gezien! Een goede sfeer onderling en iedere dag als afsluiting een heerlijke maaltijd verzorgd door Marlies en Marianne! Wat hebben zij ons geweldig verwend.**

- Foto's zijn te vinden op de website.

Tot slot een mooie ervaring beschreven door **Kim Kokkelink en Yvette van Eekelen**.

Donderdagochtend 16 mei reden we met Victor richting vogelkijkhut de Baak aan de rand van een klein, vochtig bosgebiedje in de Kollumerwaard. We waren er al vaker langsgekomen deze

week en vanuit de auto leek het een gevarieerd stukje natuur. Hoog tijd dus om eens te gaan kijken.

Op de parkeerplaats kwam Team Loet met Louis, Ans en Martien toevallig ook net aan. Zij doken het bos in voor een rondje linksom, terwijl wij drieën eerst rechtsof de bosrand met rietland gingen verkennen. We zagen schitterende grote libellen, o.a. de bruine korenbout, en genoten van de kleuren van de glassnijder... Tot daar... Ineens... Diedeljoo! Diedeljoo!... Hartstikke dichtbij, vanuit het bos! Snel sloegen we het eerste het beste zijpad in en ja hoor, Kim zag meteen een fel gele schicht hoog in de kruinen. We slopen verder het bos in en hielden ons stil, tot... we om een bocht kwamen en weer oog in oog stonden met team Loet, haha. En toen bleek Loet net uitgelegd te hebben hoe een wielewaalnest eruit ziet, waarop Louis zei: "Oh, dan hangt ie daar." Althans, zo gaat het verhaal. Appeltje eitje hè, even een wielewaalnest spotten tussen een waaierend bladerdek op meer dan tien meter hoogte. In de telescoop zagen we een prachtig gevlochten buidelvormig nestje, als een kleine voetbal hangend aan een gaffelvormige tak. Het waaide echter zo hard, dat de hele boel continu in en uit beeld zwiepte. Adembenemend. Of doodeng. Om dáár nou je eieren in te leggen...



Team Loet was inmiddels vertrokken om nog ergens anders te gaan kijken. Maar wij waren dat echt niet van plan. Drie uur later wisten we dan ook zeker dat we niet alleen in een vochtig loofbos beland waren, maar ook in een

waar muggenparadijs. Ondanks de ontberingen hebben we genoten van een ongelofelijk schouwspel. Muisstil wachtend onder het nest. Luisterend naar gezongen en geroepen diedeljoo- en hioo-duetten. Nekpijn van het omhoog blijven turen door de volledig verticaal staande telescoop. Want oei, je zult het moment suprême maar missen... Vrij snel kwamen we erachter dat er maar liefst 3 wielewalen on stage waren, 2 mannetjes en 1 vrouwtje. Ze vlogen telkens samen rondjes, waarbij het aanvankelijk leek of het nest er niet toe deed. Maar dan ineens landde er toch eentje razendsnel, zagen we de onderkant van een knalgele staart uit het hangmatje steken, werd er iets gepikt en gefrummeld, en was ie weer gevlogen. Tenminste, als jij het ultieme geluk had dat precies op dat moment het nest in jouw scoopbeeld waaide, dan zag je dit. Wat ze precies deden/brachten konden we van onderaf niet zien. Werd het nest afgebouwd? Eieren gekeerd? Het vrouwtje gevoerd? Voor jongen zou het nog te vroeg zijn. Beneden, tussen de muggen door, meldden zich als kersen op de taart intussen ook nog wat appelvinken en grauwe vliegenvangers. Wat een ongelofelijke dag zeg. Het voelde bijna als een mystieke ervaring. We waren er alle drie door gegrepen. Om nooit meer te vergeten.



*"Er komen altijd vragen in mij op als ik naar vogels kijk en ermee bezig ben. Zodoende lees ik veel, ga ik op zoek naar onderzoeken en details. En dan ontstaat er een verhaal in mijn hoofd en ga ik erover schrijven".*

### Zitten de slimste vogels in de nesten? Corvus Monedula

In 2022 zag ik drie nesten in meerpalen in het Wilhelminakanaal bij Haghorst. Twee kauwen vlogen een nest in waar twee jongen tegen elkaar aan lagen. Ze zaten al een eind in hun verenkleed. Een paar dagen later zag ik bij dat nest een vreemd wezen op de hoek liggen. Het leek een grote kop met open bek en uitgeholde ogen, opgebold



als een grijze, monsterachtige vis uit een animatiefilm. Het bleek de transformatie van een dood jong te zijn. Kauwen nestelen in boomholten, zwarte spechtenholten, (kerk) torens en schoorstenen, soms in een konijnenhol, onder een dakpan, op zolder, en een enkele keer dichtbij water maar aan de wal. Boven het water is voor mij een verrassing en in publicaties kan ik er niets over vinden. In Amsterdam zagen woonboot bewoners een ander watertafereel, in een gracht. Meerkoeten broedden daar bovenop een paal net boven het wateroppervlak. Iedere keer als er een boot langs voer, spoelde een hoge golf het hele nest weg. De meerkoeten begonnen steeds weer een nieuw nest te bouwen. Als je niet zo slim bent dan kan je daar de hele zomer mee bezig zijn. Deze kauwen hebben wel een waterproof locatie gekozen. De meerpalen zijn hoog en hebben verschillende compartimenten. Door de hout ommuurde, donkere ruimte zijn eieren niet te zien. De licht blauwe irissen van de adulten wel, daarmee houden ze concurrenten op afstand. De Britse gedragsbioloog Esther Cullen deed vanuit een schuilhut onderzoek naar de drieteenmeeuw. Deze nestelt op nauwe richels van steile kliffen voor de Noord-Engelse kust. De kuikens zouden te pletter vallen als ze gaan rondlopen zoals verwante meeuwenjongen doen. Het gedrag van de jongen blijkt zich te hebben aangepast aan het gevaar van deze locatie; ze blijven onbeweeglijk op het nest liggen. Nu is de vraag hoe dat zal gaan met de jongen in de meerpaal nesten. Ik ken jonge kauwen alleen rondlopend op de stoep en, met gevaar voor eigen leven, straten overstekend voordat ze kunnen vliegen. Om te zien wat er zich afspeelt, ben ik het dit seizoen vanaf 10 maart gaan volgen. Een paar kauwen vloog uit een meerpaal. Er was nog geen nest of tak te zien. Begin april was er een groot nest in

de enige meerpaal die dicht bij de wal staat. Er staat een afvoerpijp verticaal voor en het nest is tot opvallende hoogte dichtgemaakt. Zou die pijp extra bescherming bieden? Het maakt zicht in het nest in ieder geval nog moeilijker en het houdt takken (en jongen?) tegen die eruit zouden kunnen raken. Het kauwenpaar met de hoogste rang van de kolonie waarin ze leven, maakt aanspraak op de beste



nestplaats. Twee nesten verderop in het water zijn ook ingenomen door paren en soms zie ik drie adulten. Die derde zit in zijn eentje een verdieping hoger of lager. Kauwenparen zitten vaak samen bovenop een meerpaal. De sociale structuur waarin ze leven maakt dat alleen bovenop de nestplaats de eigenaren heer en meester zijn over alle andere individuen van de kolonie. Eind april wordt er gebroed in vijf nesten, getuige een fel blauw oog van een adult dat zichtbaar wordt als die zich omdraait. De nesten zitten aan beide kanten van de elkaar opeenvolgende meerpalen. Dat zal de gemeenschappelijke verdediging van kraamkamers ten goede komen. De rest van de families bevinden zich vaak in een paar bomen aan weerszijden van het kanaal, een mooie verdedigingslinie. Af en toe vaart er een boot langs. Altijd langzaam vanwege de brug, het water kalm houdend. De broedlocatie lijkt niet toevallig en goed georganiseerd. Op 10 mei zie ik de eerste jongen. Ze zijn er al een paar dagen (blijkens hun ontwikkeling te zien op de foto's) maar ik kon ze nog niet ontwaren in hun donkere hol. Dankzij de fel gele wijd openstaande snavel zie ik ze nu. Eentje rekt een hals uit als die van een fles. Om maar als eerste gevoerd te worden. Een week later zijn er vijf nesten met jongen, drie of vier per nest. Zijn deze tot de intelligente kraaien behorende vogels, marters te slim af met deze nestplaats of valt dat tegen omdat er jongen gaan verdrinken? De steenmarter is in onze regio sterk toegenomen, dit behendige dier is predator van eieren en vogels en zijn leefgebied is dezelfde als die van kauwen, in stedelijk gebied en kleinschalig boerenland; dichtbij mens en kauw. Als de selectiedruk door toename van predatoren te groot wordt, is het waarschijnlijk een intelligente keuze omdat een enkel jong verliezen door verdrinking op kan wegen tegen het leeg laten roven van je nest. Op een dag zit er een visser voor een tentje tegenover de nesten. Hij doet mee aan een wedstrijd en zit al drie dagen daar. We wisselen informatie uit over viswedstrijden en kauwen. Hij heeft er geen uit een meerpaal zien vallen of langs zien komen drijven, dan had hij 'm er meteen uit gehaald. Wat gaan deze kuikens doen voor ze kunnen vliegen? Op 29 mei kan ik nog een keer gaan kijken voor het inleveren van deze kopij. Een aantal jongen hebben inmiddels de blauwe iris, ze zijn geheel zwart in verenkled. In twee nesten zitten nu nog vier jongen, in een nest drie en in een nest twee. Een nest lijkt leeg en verlaten.

Al die jongen, inmiddels niet meer ruim behuisd, liggen nog altijd vooral bewegingloos tegen elkaar aan. Er komt wat beweging in als een adult met voer aankomt en daarna zakken ze als puddinkjes tegen elkaar om de stille pose weer aan te nemen. Is er in ons werkgebied, in Haghorst, onder onze ogen evolutie gaande binnen de soort die op het digitale net bij het woord Kauw ontelbare hints oplevert van ongediertebestrijding? Aangepaste kauwenjongen die stil blijven liggen tot ze direct uit de meerpaal naar de wal kunnen vliegen? Deze broedgevallen worden een spannende aflevering.

*Bronnen: Tijs Goldschmidt-'Dansen als de meeuwen', uitgeverij van Oorschot 2023 Achilles Cools-'De kauw', uitgeverij Atlas Contact 2014 Guido Keijl-Naturalis-publicatie-'Opmerkelijke nestplaats en gedrag van kauwen' 2011*

## feestprogramma

**30 januari**

Jaarvergadering, uitreiking jubileum uitgave Peregrijn

**27 februari**

Presentatie door Sjef van der Steen over bijen, mens en milieu.

**26 maart**

Dhr. Cor Speek toont een film over vogels uit ons gebied.

**30 april**

Vertoning film over de kraanvogeltrek.

**13 t/m 17 mei**

Naar het Lauwersmeer. Meerdaagse uitstapje voor leden, met excursies en overnachtingen.

**25 juni**

Presentatie/film door Victor Retel Helmrich over de zomertortel in de Hoevens.

**14 september**

Feestdag locatie Heerkenshuis.

**24 september**

Kees Kranenveld geeft een presentatie over roofvogels in de Loonse en drunense duinen, bij Huis ter heide en in de polder bij Waalwijk.

**27 augustus**

Corine Goldschmidt geeft een lezing over de slechtvalk.

**29 oktober**

Presentatie over zijn nieuwste boek door Piet van den Hout.

**26 november**

Afsluiting jubileumjaar.

